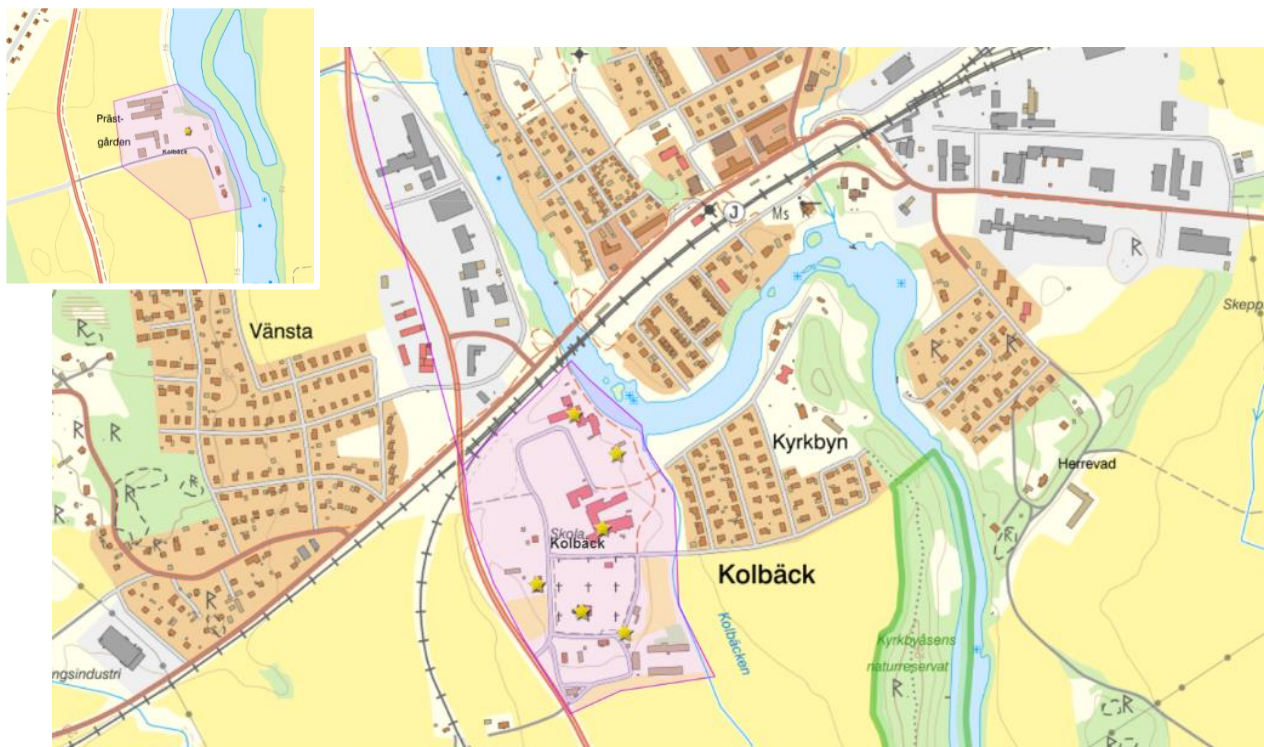

KOLBÄCK

OMGIVANDE LANDSKAP/SIKTLINJER

Kolbäck ligger i Hallstahammars kommun centralt i Västmanlands län Kolbäck ligger invid Kolbäckån 5 km norr om Mälaren. Sockencentrat omges av flack jordbruksmark. En sandås sträcker sig genom socknen. I anslutning till denna finns lämningar efter skansar. Av dessa ligger Borgby skans två km öster om sockencentrat.

VÄGNÄT/STIGAR/VATTENDRAG

Kolbäckån rinner norrifrån och gör en böj vid Kolbäck kyrka. Kolbäck har varit en viktig plats ur kommunikationshänseende både under äldre tid och nutid. På västra sidan ån vid byn Herrevad låg ett vadställe långt tillbaka. Under medeltiden fanns här en av länets viktigaste broar, Herrevadsbron, vilken Eriksgatan gick över. Här skedde troligen slaget vid Herrevadsbro som ska ha tagit plats år 1251 mellan svenska upprorsmän och den svenska kungamaktens styrkor under ledning av Birger jarl.

Landsvägens mellan Hallstahammar och Strömsholm passerade genom kyrkbyn i nordsydlig riktning. Idag är den vägen avskuren av järnvägen som öppnade 1874 mellan Stockholm och Köping. Rålsen drogs norr om kyrkan och ett nytt järnvägssamhälle bildades. En ny landsvägsdragning med bro över järnvägen passerar väster om och utanför sockencentrat på en tidigare banvall.

KYRKAN, DESS PLACERING OCH BYNS UTBREDELSE

Tillkomsten av Kolbäck kyrka har daterats till 1100-talets slut. Kyrkan ligger på en svag kulle i det flacka landskapet. En klunga med mangårdshus och jordbruksbebyggelse, Kyrkbyn, finns kvar söder om kyrkan. Bland denna bebyggelse ligger tiondeboden som är den enda rest av komministergården som revs i början på 1900-talet. Idag sköts byggnaden av hembygdsföreningen.

Sockencentrat har vuxit norrut under 1900-talet. Flera skolbyggnader har uppförts, den senaste på 1950-talet.

GRÖNSTRUKTUR

Kyrkan utmärker sig med höga trädrader på kyrkogården. Kring bostadshus finns små trädgårdar. Skolans flacka gräsmattor och sportplaner dominerar området.

BEBYGGELSE

Kolbäcks prästgård ligger två km norrut vid Kolbäcksån. Den tidigare mangårdsbyggnaden uppfördes på 1730-talet och revs 1944. Nuvarande huvudbyggnad är en flygelbyggnad från 1880-tal. 1922 uppfördes en prästgård med pastorsexpedition norr om kyrkan intill Kolbäcksån.

Äldreboendet Strandgården bestod från början av ett ålderdomshem från ca sekelskiftet 1900. En ny byggnad byggdes ca mitten av 1900-talet och byggdes ut 1973 då den äldsta byggnaden revs.

Bredvid kyrkan ligger kyrkskolan från år slutet av 1800-talet. Ytterligare ett skolhus uppfördes under 1900-talet början norr om kyrkan, idag rivet. 1958 byggdes dagens skola, Tunboskolan.

Tiondeboden som ligger öster om kyrkogården. Den är kvar efter den rivna komministergård som låg på platsen.

Kyrkbyåsen konvalescenthem Åsgården ligger utanför sockencentrat. Hemmet började att byggas av Västmanlands läns allmänna centralkassa 1954 och togs i bruk 1957. En äldre byggnad från 1919 hörde till. Från början avsatt för människor som behövde vila upp sig efter operation eller sjukdom men kom så småningom (slutet 1960/början av 1970-talet) att likna en psykiatrisk vårdavdelning.

	<i>Byggnadstyp</i>	<i>Årtal</i>	<i>Kommentar</i>
Ja	Kyrkan	1100-tal	
ja	Prästgård	1922	+ pastorsexp. Den äldre pg ligger norrut vid Kolbäcksån, idag privat
	Sockenstuga		
	Klockargård		
Ja	Fattigstuga		Även äldreboende
Ja	Skolhus		Idag privat/förening
Ja	Tiondebod		Timrad bod från komministergård, tillhör idag hembygdsföreningen.
	Sockenmagasin		
	Kyrkstall		
	Övrig företeelse av vikt		

TIDSPERIOD OCH VÄRDERING

Äldre medeltid till 1350	1 Betydande värde som helhet
Yngre medeltid 1350–1550	0 2 Betydande värde i delar
1550–1760	3 Få betydande värden
1760–1860	
1860–1920	
1920–2000	
0 Blandad tidsperiod	

UTMÄRKANDE KARAKTÄRSDRAG

Norr om kyrkan präglas området av öppna gräsytor och kommunala verksamheter som skola och Äldreboende. Söder om kyrkan finns äldre jordbruksbebyggelse. Byggnader ersatta med nya, verksamheterna kvarstår

ANVÄNDNING IDAG

Kyrklig verksamhet, privata bostäder och kommunal verksamhet.

ATT TÄNKA PÅ

Fornlämningar är skyddade enligt 2:e kapitlet Kulturmiljölagen.

Kyrkobyggnaden, kyrkotomten, de kyrkliga inventarierna och begravningsplatsen skyddas genom 4:e kapitlet kulturmiljölagen.

Miljöbalkens generella biotopskydd gäller för odlingsrösen, stenmurar, åkerholmar, alléer (även enkelradig), småvatten och våtmarker, källor samt pilevallar (hamlade träd på rad).

Delar av marken inom området kan regleras av detaljplan enligt plan- och bygglagen.

VIDARE UNDERSÖKNINGAR

KÄLLOR

Kulturhistorisk karakterisering Kolbäcks kyrka, Västerås stift, 2005

Kulturminnesvårdsprogram för Hallstahammars kommun, 1985

Lantmäteriet, äldre kartmaterial, www.lantmateriet.se 2021-09-23

Prästgårdsinventering U-län, Riksantikvarieämbetet, 1987

Kolbäcks kyrka

Kolbäcks före detta prästgård från 1922.

Kolbäcks kyrka med rester av Kyrkbyns jordbruksbebyggelse.

Före detta tiondebod.

Före detta skolbyggnad.

Moderna skolbyggnader.

Äldreboende.